

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne: 23.8.2017
Čj. MSP-474/2016-OJD-SPZ/3
Počet listů: 2
Přílohy: 3

**Nejvyšší soud
Burešova 20
657 37 Brno**

Obviněný zemřelý L.K. – stížnost pro porušení zákona

Přílohy:

1. ověřená kopie trestního spisu bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice sp. zn. 4 T 326/72
2. rehabilitační spis bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice sp. zn. 2 Rtv 42/91
3. podnět ke stížnosti pro porušení zákona JUDr. L.M. v opise

Podle § 266 odst. 1 tr. ř. podávám ve prospěch obviněného zemřelého L.K.,

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 24. 10. 1991, sp. zn. 2 Rtv 42/91.

Rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 29. 11. 1972, sp. zn. 4 T 326/72, byl obviněný zemřelý L.K. (dále jen „obviněný“), uznán vinným trestným činem vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“).

Uvedeného trestného činu se dopustil tím, že:

„dne 3. 10. 1972 kolem 7.00 hod. u vojenského útvaru 9409 Boletice odmítl převzít vojenský stejnokroj a zbraň, aby mohl řádně plnit všechny povinnosti vyplývající ze základní vojenské služby, odvolává se na své náboženské přesvědčení, které mu to zakazuje.“

Obviněnému byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody ve výměře dva roky se zařazením do první nápravně výchovné skupiny. Rozsudek nabyl právní moci dnem 13. 12. 1972. Obviněný, po započtení vazby do 3. 10. 1972 do 13. 12. 1972, celý trest vykonal dnem 3. 10. 1974.

Usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 24. 10. 1991, sp. zn. 2 Rtv 42/91, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. (dále jen „zákon o rehabilitaci“), výše citovaný rozsudek zrušen ve výroku o trestu, stejně jako i všechna rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 5. 11. 1991.

Rozsudkem Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 28. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 42/91, bylo při nedotčeném výroku o vině trestným čin vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 tr. zák., kterým byl obviněný uznán vinným rozsudkem Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 29. 11. 1972, sp. zn. 4 T 326/72, podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák., upuštěno od potrestání. Rozsudek nabyl právní moci dne 28. 2. 1992.

Pravomocným usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 24. 10. 1991, sp. zn. 2 Rtv 42/91, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, 2 a § 14 odst. 1 zákona o rehabilitaci ve vztahu k ustanovení § 280 odst. 1 tr. zák.

Podle § 1 odst. 1 zákona o rehabilitaci bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 zákona o rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona o rehabilitaci zjistí-li soud v přezkumném řízení, že přezkoumávané rozhodnutí je vadné zejména proto, že skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, zruší rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je vadné.

Podle § 280 odst. 1 tr. zák. v tehdy účinném znění se trestného činu vyhýbání se výkonu vojenské služby dopustil mimo jiné i ten, kdo odpíral konat vojenskou službu.

Bývalý Vojenský obvodový soud České Budějovice se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je

a bylo rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

Jak výše uvedeno, účel rehabilitačního řízení nebyl v důsledku vadného postupu senátu bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice naplněn, neboť nezvážil náležitě, že obviněný svým jednáním uplatnil právo na svobodu vyznání, zaručené v čl. 32 odst. 1 tehdejší Ústavy Československé socialistické republiky ze dne 11. 7. 1960 [ústavní zákon č. 100/1960 Sb., (dále jen „Ústava z r. 1960“)].

V Ústavě z roku 1960, v čl. 32 odst. 1, byla svoboda vyznání sice zaručena, ale konkrétně v čl. 32 odst. 2 této ústavy bylo náboženské vyznání omezeno v tom směru, že bylo stanoveno, že náboženská víra nebo přesvědčení nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která je mu uložena zákonem. Mezi občanskou povinnost však patřilo i právo výkonu základní vojenské služby a výkonu branné povinnosti. Tato povinnost byla stanovena v čl. 37 odst. 1 Ústavy z roku 1960, kde bylo konstatováno, že vrcholnou povinností a věcí cti je obrana vlasti a jejího socialistického zřízení, v čl. 37 odst. 2 Ústavy z roku 1960 bylo zakotveno, že občané jsou povinni vykonávat službu v ozbrojených silách podle zákona.

K výše uvedenému je však třeba konstatovat, že právo na svobodu svědomí nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, když zejména motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující. V tomto směru lze odkázat na náleží Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2003 vyhlášený ve Sbírce zákonů pod číslem 106/2003 Sb., podle něhož svoboda svědomí patří k tzv. základním právům absolutním, t. j. takovým, která nelze omezit obyčejným zákonem. Tento charakter práva na svobodu svědomí nemůže změnit ani skutečnost, že Ústava z roku 1960 odepřela svobodě svědomí charakter tzv. absolutního práva, neboť toto nové omezení svobody svědomí přerušilo kontinuitu chápání svědomí jako absolutního práva tak, jak ji chránila již ústavní listina Československé republiky uvozená zákonem č. 121/1920 ze dne 29. 2. 1920. Při výkladu letitých norem trestního práva je třeba vycházet z kontinuity obsahu právních norem, avšak z diskontinuity vnímání právem chráněných hodnot a jejich případné kolize.

Rehabilitační řízení nebylo provedeno v souladu s jeho účelem, když výklad ustanovení § 280 odst. 1 tr. zák. v tehdy účinném znění a § 14 odst. 1 písm. d) zákona o rehabilitaci, nebyl proveden ústavně konformním způsobem. Rehabilitační soud opomněl, že jednání obviněného, kterým realizoval své ústavně zaručené právo na svobodu svědomí, postrádalo obligatorní znak protiprávnosti trestného činu, a šlo tedy v jeho případě o jednání právně dovolené. Tomu nasvědčuje i neexistence alternativního způsobu výkonu vojenské služby v rozhodné době, takže obviněný neměl možnost splnit své zákonné povinnosti, aniž by se dostal do konfliktu s vlastním svědomím, charakterizovaným jako hluboce prožívaná povinnost.

Vzhledem k průběhu přezkumného rehabilitačního řízení mám za to, že je na místě, aby Nejvyšší soud sám rozhodl o návrhu na rehabilitaci, a tedy zrušil podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona o rehabilitaci v celém rozsahu rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 29. 11. 1972, sp. zn. 4 T 326/72, protože skutek byl uznán trestným v rozporu s tehdy platným zákonem, a to Ústavou z roku 1960, a zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud ostatně podobně rozhodl již v minulosti např. svým rozsudkem ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. 7 Tz 19/2014.

S přihlédnutím k důkazní i procesní situaci, kdy reálně nepřipadá v úvahu doplňování dokazování, se domnívám, že je možné a vhodné, aby Nejvyšší soud též sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř., poněvadž ze všech shora uvedených skutečností je zřejmé, že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

Takto Nejvyšší soud už rovněž v minulosti rozhodoval, a to např. rozsudkem ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 11 Tz 28/2001.

Na základě výše uvedených skutečností proto **navrhují**, aby Nejvyšší soud:

1. podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 24. 10. 1991, sp. zn. 2 Rtv 42/91, které nabylo právní moci dne 5. 11. 1991, byl v neprospěch obviněného zemřelého L.K., porušen zákon v ustanovení § 1 odst. 1, 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., ve vztahu k ustanovení § 280 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, v tehdy účinném znění;
2. podle § 269 odst. 2 tr. ř. usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 24. 10. 1991, sp. zn. 2 Rtv 42/91, zrušil a dále zrušil všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména rozsudek Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 28. 1. 1992, sp. zn. 2 Rtv 42/91;
3. dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř. a podle § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušil v celém rozsahu rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu České Budějovice ze dne 29. 11. 1972, sp. zn. 4 T 326/72, a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., zrušil zároveň všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu;
4. a podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obviněného zemřelého L.K., obžaloby pro skutek spočívající v tom že,

„dne 3. 10. 1972 po 06.00 hod. u v. ú. 9409 Boletice odmítl převzít vojenský stejnokroj a zbraň, aby mohl řádně plnit všechny povinnosti vyplývající ze základní vojenské služby, odvolává se na své náboženské přesvědčení, které mu to zakazuje.“

v němž byl spatřován trestný čin vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, v tehdy účinném znění, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7 Tz 59/2017](#)